

Suomen IVIATKAILU

N:o 4 LOKAKUU 1951

Julkaisija: SUOMEN MATKAILIJAYHDISTYS
KUUDESTOISTA VUOSIKERTA
PÄÄTOIMITTAJA JORMA TOLONEN

Lemmenjoen lentokenttä Jäkälä-
pään tunturilla lähes 500 metrin
korkeudella.

Matti Poutvaara:

Lentäen

LEMMENJOELLE

Lapin kullanhuuhton kannustimena on kaksi ratkaisevaa tekijää: ensiksikin se, että miltei poikkeuksetta sieltä jokainen ainakin vähän kultaa saa vieläpä hyvällä onnella kohtalaisen runsaastikin ja toisena kiihokkeena on toivo suuresta kimpaleesta! Lappalaisten vanhan ennustuksen mukaan löydetään Lapista vielä joskus »lampaan lavan kokoinen» kultanokare. Vaikkapa ennustusta ei ehkä kukaan aivan kirjaimellisesti otakaan, niin jotain siihen verrattavaa kuitenkin useamman huuhtojen haaveissa väikky, vieläpä salainen ajatus, että osuisi siihen alkukallioon, josta kaikki »kirput» ja »hiput» sekä suuremmatkin nokareet ovat lähtöisin. Todellisuuspontta toiveille antavat monet todellakin löydetty jopa lähes puolen kilon kappaleetkin. Ja niin kymmenet ja sadat miehet kaivavat joen pohjia, penkereitä ja kalliottien koloja, mylläävät sellaisia louhikoita, ettei mokoma homma tulisi kysymykseenkään, jos päämääränä olisi vain pelto tai puutarha. Mutta kun hien palkkana »vaskoolin» pohjalla kimmeltää kauniin keltaisia kultahippuja, niin se panee väantämään vaikkapa selkä katkeaisi. No, saattaahan sitä kyllä siellä sun täällä mies tulla tavallista kirosammaksi tai alkaa silmä hiukan omituisesti pyörähdellä, mutta onpahan välillä pitkä talvi mielen tyyntyä ja silmän seisautua.

Edelläsanottu pyöri mielessäni 17 vuoden takaisista kullanhuuhtotakemuksistani, kun tänä kesänä suunnittelin menoa nykyiselle kullanhuuhton päänäyttämölle, Lemmenjoelle. Ja Lemmenjoella kuulin, että lähes parin vuosikymmenen takainen tuttavuuteni, silloin jo yli 50 vuotias kullankaivaja Mäki, huuhtelee kultaa jossakin Sotajoen varsilla vieläkin. Ammatti on siis elättänyt, vieläpä yli tavallisen keski-ikänsä!

Mutta Lemmenjoen kullanhuuhtonta ei ole enää yksinomaan yksinäisten miesten harrastelua, vaan suoranaista kaivostointia. Jo pääsy sinne Ivalosta lentäen on helpompaa ja nopeampaa kuin Helsingin Suurtorilta Munkkiniemeen. Tosin »vähän» kalliimpaa, mutta hintaeron korvaavat totisesti ne maisemaerot, mitkä ovat raitiovaunun ja Lemmenjoen lentokoneen ikkunoista katsellen. — Rovaniemeläinen lentäjä Jukka Lindström on perustanut Suomen pohjoisimman ja erikoislaatuisimman lentopirssin, jonka koneella pääsee Ivalon lentokentältä suoraan Jäkäläpään lähes 500 m korkeudella olevalle tunturille, keskelle kultamiesten valtakuntaa. Lentokenttä tunturin laella kuulostaa uhkapeliltä varsinkin henkilölle, joka on kolunnut Länsi-Lapin tai vaikkapa Pyhätunturin kohokohdat, ja niinpä nousinkin Ivalon kentältä hiukan jännittyneenä Lindströmin nelipaikkaisessa Lapin tunturimaisemien

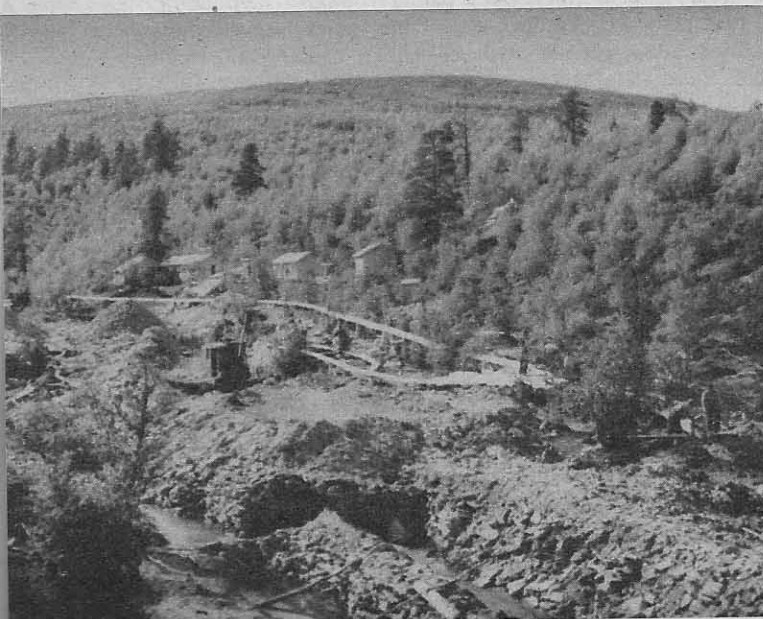
ylle, vaikkapa lentäminen sinänsä ei minulle Ilmavoimien »evp» valokuvausteknikkona mitään uutta ollutkaan. Mutta kun alla olivat pian tunturin tasaiselle lakeudelle merkityt »kiitoradat» värikkäine reunamerkkeineen, risteyksessä »lennonjohtorakennus» radiomastoineen ja tuttuine tuulipusseineen ja kun lasku kaiken lisäksi tapahtui ilman pienintäkään »pomppimista», niin huomasiinpa tulleen ainakin urheilukoneelle kaikki turvallisuusvaatimukset täyttävälle kentälle. Parhailaan kentälle asennettiin radiopuhelinta. Tästä lähtien kaikki kävisi kuin suuressa maailmassa: kullankaivaja voi tuoda tavaratilauksensa mihin aikaan päivästä vain. Se on pian välitetty Ivaloon, ja parhaimmassa tapauksessa tunnin kuluttua tulee leipää, lihaa, perunoita ja yleensä mitä vain rahalla saisi! Tosin laskuvarjot puuttuvat, joten tavarat täytyy hakea lentokentältä, mutta onhan 1/2–9 km matka sentään pikkujuttu sen

rinnalla, että ne pitäisi hakea lähes sadan kilometrin takaa. Ja »lähetysilmoitus» postista tai muusta yllätystuomisesta saapuu asianomaiselle suoraan taivaalta kuin Abrahamin aikoina: koneen moottori tyhjäkäynnille, liukulento muutaman kymmenen metrin korkeudella, ohjaamon ikkuna auki ja kova huuto: »Postia, perunoita, jne.» — »Oli uskomattomalta tuntuva elämys» kertoi SMY:n leiriemäntä »kun ensimmäisenä aamuna heräsin kovaan huminaan ja suoraan taivaalta kuului huuto: P o s t i a tytöille!» — Ääni kuuluu ylhäältä alaspäin huomattavasti paremmin kuin pitkin maanpintaa.

Kullankaivuu ja huuhtonta Lemmenjoella ei tapahdu varsinaisesti itse Lemmenjoesta, vaan sen lukuisista sivujokien tuntureille nousevista uomista, jotka on »vallattu» käytännöllisesti katsoen joka metrinala. Valtaus käsittää 150 × 600 m alueen, mutta yhdellä henkilöllä voi olla valtauksia kymmenittäin,

↓ Korhosen kaivosalue Lemmenjoella. Keskellä »Hullujussi», jonka alla on käärräysilta yli 100 metrin pituiselle vesikourulle. Taustalla asuin-, ruokailu- ja työparakkeja.

↓ Suomen Matkailijayhdistyksen telttaleiri Jäkaläpään tunturilla vain puolisen kilometriä lentokentältä ja parisen kilometriä Korhosen kaivospiiristä.

→ Lemmenjokilaak-
son kasvillisuus on
erikoisen rehevää.

← Porotokka Morgam-Maraksen kupeella, taustalla Morgam-Viibus.

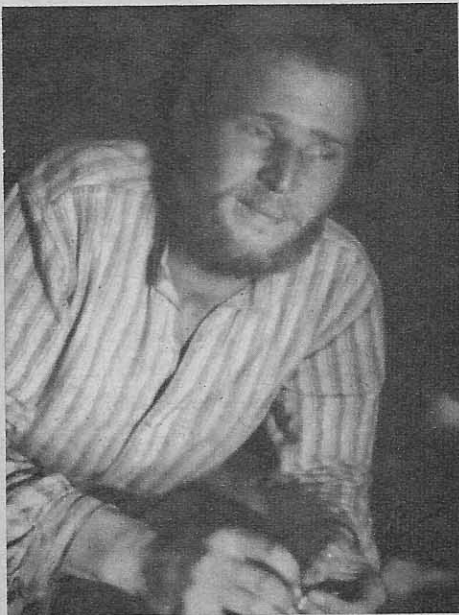

mikäli vain pussi kestää, sillä valtio perii niistä kolmelta ensimmäiseltä vuodelta á 3 000: — vuodessa, minkä jälkeen valtaus muuttuu kaivospiiriksi ja maksu nousee 20 000: — vuodessa. Kymmenenkin valtausta on jo muutaman vuoden kuluttua sievoinen rasitus, mutta tavallisesti käykin niin, että valtaus jätetään jo ainakin kolmen vuoden kuluttua, ellei paikalta ole kultaa mainittavammin löydetty tai todellista kaivostointaa aloitettu.

Todelliseksi kaivostoinnaksi voi täydellä syyllä sanoa Korhosen kaivospiiriä, jossa omistajan kanssa työskentelee kymmenen miestä. Paikalle on rakennettu siistit asuinparakit, on oma saha, puutyöhuoneet höyläkoneineen, paja, ja elokuun alussa alkoi kullanhuuhtonta »Hullun-Jussin» voimalla. Viimeksimainittu nosteli jokipohjan soraa kärryille, joita kolme miestä ajoi yhtämittä huuhtelukouruun. Päivän mittaan siinä huuhtoutui valtavat määrät maata tavalliseen lapiotyöhön verraten. Tulokset — kun ei oltu päästy vielä varsinaiseen pohjasoraan — olivat tosin laihoja, ensimmäisenä päivänä

vain 6—7 g, mutta kun viereiseltä pohjakallioon saakka käsi-pelein kaivetulta alueelta oli aikaisempina kesinä kertynyt kultaa pari kiloa, niin oli täysi syy odottaa, että nyt kaivettavana oleva alue tulisi myöskin antamaan parempiakin tuloksia. — Korhosen — ja monien muittenkin — kullanhuuhtontaa ei voi enää pitää minään haihatteluna vaan määrätietoisena työnä, jonka kannattavuus on täytynyt arvioida varmaksi jo useiksi vuosiksi eteenpäin. Onhan nimenomaan Korhosen rahallisetkin sijoitukset laskettava ainakin 3—4 miljoonaksi, ja vuosivaihdonkin kaikkine kuluineen ja palkkoineen täytyy myöskin nousta miljoonalukuihin. Ja kun ottaa huomioon, että Korhosen »poppon» miesmäärä on ehkä vain 1/30 koko Lapin huuhtojoukosta, niin tosiaankin jotain täytyy louhikoista löytyä, sillä eivät sellaiset miesmäärät elä vuosikausia pelkistä sääskistä tai »Lapin lumoista»!

Mutta ei voi kieltää, etteivätkö juuri Lemmenjoen seudut antaisi kylliksi aihetta »Lapin lumoihinkin»! Onhan niillä seuduin Inarin Lapin komeimmat tunturit, mahtavat jokikanjonit, kosket ja koskemattomat korvet. Lemmenjoen vesireittiä väitetään Lapin kauneimmaksi, mutta kokemuksestani voin sanoa, ettei lentomatkaelämästä voita mikään. Muutamassa minuutissa maastanousun jälkeen avautuvat eteen näköalat, jotka ovat Pallaskeroilta, Ailigaisilta ja monilta muilta tuntureilta vaatineet tunnin, parin, kiipeilyn. Vajaassa puolessa tunnissa on alla Lemmenjoen niemeilevä hopeavyö syvässä laaksossaan vartioinaan Morgam-Maras ja Morgam-Viibus. Ja SMY:n leiri ruokineen on aivan kentän laidassa. Eikä lentomatka loppujen lopuksi kolmen hengen lastina maksa kuin n. 4 000: — edestakaisin. — Luonnollisesti kuitenkin jokainen, ainakin retkeilijä, tekee vielä jalkamatkankin ainakin Morgam-Marakselle, ellei Viibuksellekin, Vanjokilaaksoon ja Ravadaskönkäällekin, sillä Lemmenjoen tunturit ovat ihanteellisen tasapintaisia valmiita kävelyreittejä. Vasta silloin kun rasittavan nousun jälkeen tunturilaen aurinkoinen tuuli puhalttaa pois hien ja sääsket ja eteen avautuu kuulakas laakso vastatuntureineen, tuntee vaivan arvoista tyydytystä. Sellaisella matkalla voi tunturin kupeelta yhyttää protokankin, jonka näkeminen on jokaisen lapinkävijän suuri toive, vaikuttava elämys ja Lapin näkymien kohokohta.

← Jotakin kullan
taiasta näkyy näis-
säkin kullanhuuhtojan kasvoissa.

Kuvat Poutvaara.